

העדרותו של איימן אל-ט'ואהירי -

ביטוי לנסיגה במעמדו?

אחת הסוגיות המאתגרות חוקרי טרור עוסקת במידת השפעתו של השיח' איימן אל-ט'ואהירי על דרכו של הג'יהאד הגלובאלי נוכח הכרסום הגובר בכוחו של ארגון אל-קאעדה. השסע הגובר בין ארגון אל-קאעדה לארגון המדינה האסלאמית, חיסוליהם של בכירים בארגון, שהאחרון בהם היה של השיח' אל-וחישי ביוני השנה ועריקות של פעילים בארגון לטובת המדינה האסלאמית, עומדים בבסיס היחלשותו של הארגון. אליהם מתווספת שתיקתו המסתורית של אל-ט'ואהירי המתעצמת על רקע תמורות ותהליכים הרי גורל, המתחוללים באזור דוגמת כינונה של ח'ליפות אסלאמית בידי המדינה האסלאמית החל מיוני 2014. יתר על כן, תמוהה העובדה שעד כה לא התפרסמה תגובתו של אל-ט'ואהירי על חיסול סגנו, נאצר אל-וחישי, ביוני השנה, אשר נחשב למס' 2 בארגון וכיהן כמנהיג ארגון אל-קאעדה בחצי האי ערב. זאת, בעוד מנהיגי ג'יהאד אחרים פרסמו דברי הספד לזכרו.

קולו של אל-ט'ואהירי איננו נשמע זה כעשרה חודשים. הופעתו הפומבית האחרונה אירעה ב-3 בספטמבר 2014 עת הכריז על כינונה של שלוחה חדשה לארגון בתת היבשת ההודית ועל הצורך להיאבק במשטרים המדכאים המקומיים כמו בבנגלדש. "היעדרותו" הממושכת של אל-ט'ואהירי מעלה סימני שאלה. האם ניתן לפרשה כנסיגה במעמדו? האם אל-ט'ואהירי נמנע מהופעה תקשורתית מחשש לחשיפת מיקומו בידי אמצעי הביון? האם שתיקתו נובעת במכוון עד אשר יבחין בנסיגה במעמדה של המדינה האסלאמית ואז יזהה בה כשעת כושר כדי לנכסה לרווחים פוליטיים? האם שוקד אל-ט'ואהירי על בניית מערך הנהגה חדש, אשר יירש את מקומו, וממתין לזמן הנכון להודיע על כך? או האם בכלל חלה הרעה במצבו הבריאותי המוסווית על-ידי תומכיו? בהעדר מידע אמין, קשה לענות על סוגיות אלו.

עם זאת, ישנן עדויות היכולות לרמז כי אל-ט'ואהירי פועל, ככל הנראה, מאחורי הקלעים בייחוד בזירה הסורית. בראיון שקיימה רשת אל-ג'זירה הקטרית, סיפר אבו בכר אל-ג'ולאני, מנהיג חזית אל-נצרה הסורית, כי הוא ממשיך לקבל הוראות ישירות מאל-ט'ואהירי, אך לא פירט מעבר לכך. ארגוני מורדים אסלאמיסטיים בסוריה סיפרו גם הם כי בראשית ינואר 2015 שלח אל-ט'ואהירי כמה מכתבים לאל-ג'ולאני ובהם קווים מנחים כיצד לנהל הג'יהאד בסוריה ולהקים תשתית לקראת הקמת מדינה אסלאמית בסוריה, אולם עדיין יש להתייחס לדיווחים אלו בזהירות.

נכון לעתה, נראה כי את הואקום הקיים מנסים למלא מספר הוגים סלפים ג'יהאדיים בולטים, בני דורו של אל-ט'ואהירי, דוגמת השיח' מחמד אל-מקדסי, אבו קתאדה אל-פלסטיני וד"ר האני אל-סבאעי. מגמה זו מתבטאת בפרסום גילויי דעת ובמתן תגובות על תהליכים ואירועים באזור ברוח השקפת עולמו של אל-ט'ואהירי. כל השלושה, לדוגמה, מדגישים את הצורך לשמור על אחדות המג'אהדין בסוריה ומגלים קו נוקשה כלפי המדינה האסלאמית הנוגסת בכוח הארגון.

מימין לשמאל: שיח' אבו קתאדה אל-פלסטיני, שיח' אבו מחמד אל-מקדסי, ד"ר האני אל-סבאעי

עם זאת, נראה כי המשך מגמה זו, קרי היעדרותו של אל-ט'ואהירי מהופעה פומבית, עלולה להתפרש כחולשה, לכרסם במעמדו ואף לגרום לאיבוד כוח המשיכה של ארגונו בשטח. ביקורת נוקבת וגלויה נשמעת בהקשר דומה כבר כעת נגד השיח' מולא עומר, אמיר אמירות אפגניסטן האסלאמית ובעל בריתו של אל-ט'ואהירי, על אי נראות בפומבי בקרב חוגי הג'יהאד זו תקופה ארוכה.

בנאום יוצא דופן שהעניק עז'מאן ע'אזי, מנהיג תנועת אוזבקיסטן האסלאמית הנלחמת לצד טליבאן אפגניסטן, בסוף יוני השנה, העז להביע חוסר שביעות רצון מאופן תפקודו של מולא עומר ולקרוא תיגר על מנהיגותו. זאת בטענה כי אין הוכחה מוצקה שהוא נמצא בקו החיים. לדבריו, חלפו 12 שנים מאז נפילת אמירות אפגניסטן האסלאמית, שבמהלך נלחמת תנועת אוזבקיסטן האסלאמית

בכובשים הצלבנים. הוא הביע צער עמוק כי במשך 13 שנים לא הצליח מולא עמר להשליט מרותו ואת חוקי השריעה על כל שטח אפגניסטן. הוא הוסיף כי במשך כל השנים הללו התאמצו חברי ארגונו לחפש אחריו אך בכל פעם "התבדו תקוותינו". יתר על כן, כל אילו הטוענים שמולא עומר חי לא הצליחו לספק ולו הוכחה אחת שהוא בחיים, "האנשים שמחזיקים במידע האמיתי מסתירים אותו. עד כה הם הציגו בפני האומה יותר מפעם ברכות והוראות מזויפות הנושאות את שמו [...]". כיום אין אף זכר להנהגת אל-מלא מחמד עמר בעולם הפוליטיקה ובאירועים חשובים, לא בעתות צער ולא בעתות שמחה של האומה". לפיכך, היעלמותו "לשנים ארוכות נחשבת לבגידה ולמעשה פחדני שאין לו מחילה ובוגדני", שכן נוצר ואקום מדיני בכל הקשור לבעיות האומה שיש לתת עליהן מענה. בהמשך דבריו, הדגיש ע'אזי כי הגיע למסקנה שמולא עומר איננו בחיים וכי הוא לא ישנה דעתו עד

אשר יראה אותו פנים מול פנים, ולכן כל איגרת או הודעה שתישא את שמו תחשב בעיני ארגונו כזיוף ומעשה הונאה.¹

סביר להניח, שבהעדר קול מכוון של אל-טוואהירי והתייחסות לאירועי השעה יגבר הספק בקרב פעילי ג'יהאד לגבי גורלו ומנהיגותו של אל-טוואהירי בדומה לספק המתגבר כעת סביב מנהיגותו של מולא עומר. ייתכן כי מגמה זו תגבר על רקע התעמולה האינטנסיבית של המדינה האסלאמית נגד ארגון אל-קאעדה והשייח איימן אל-טוואהירי ותוביל פעילי ג'יהאד לשקול חלופה אלטרנטיבית בהנהגה שתהא דומיננטית יותר ותשכיל להובילם. מצד שני, תתכן אפשרות שדרגים בכירים בארגון אל-קאעדה ייתנו דעתם על המצב הנוכחי כבר בתקופה הקרובה בניסיון לבלום אפשרות של "בריחת" פעילי ג'יהאד לארגוני ג'יהאד אחרים.

¹ <http://justpaste.it/ghazi01>